

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato: 21.12.2007

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram forslag om vern av 12 skogområder.

Verneforslaget omfatter:

1. Torjusheia naturreservat (utvidelse 271 dekar) i Søgne kommune, Vest-Agder fylke
2. Urdalen naturreservat (utvidelse 249 dekar) i Froland kommune, Aust-Agder fylke
3. Vereknutane naturreservat (17437 dekar) i Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder fylke
4. Urdvatn naturreservat (9183 dekar) i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
5. Lysen naturreservat (197 dekar) i Gran kommune, Oppland fylke
6. Svenådalen naturreservat (202 dekar) i Jevnaker kommune, Oppland fylke
7. Flokoa naturreservat (254 dekar) i Lillehammer kommune, Oppland fylke
8. Gardfestaugen-Gravåsen naturreservat (5980 dekar) i Øyer og Lillehammer kommuner, Oppland fylke.
9. Slåseterlia naturreservat (1660 dekar) i Øyer kommune, Oppland fylke
10. Tretjerna naturreservat (753 dekar) i Søndre Land kommune, Oppland fylke
11. Murudalen naturreservat (1460 dekar) i Bjugn kommune, Sør-Trøndelag fylke
12. Strengivatnet naturreservat (utvidelse 561 dekar) i Brønnøy kommune, Nordland fylke

Samlet nytt verneareal er ca. 38,2 km², hvorav ca. 17,3 km² er produktiv skog.

Tre av områdene er utvidelser av eksisterende naturreservater. Følgelig foreslås disse tre eksisterende vernevedtak opphevet som følge av den nye verneplanen:

- Forskrift av 13.12.2002 om fredning av Torjusheia naturreservat, Søgne, Vest-Agder.
- Forskrift av 9.12.1977 om fredning av Urdalen naturreservat, Froland, Aust-Agder.
- Forskrift av 22.12.2006 om fredning av Strengivatnet naturreservat, Brønnøy, Nordland.

2. HJEMMELSGRUNNLAG

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av naturvernloven av 19.6.1970. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturvernlovens § 8 som lyder: "Område som har urørt eller tilnærmet urørt natur eller utgjør spesiell naturtype og som har særskilt vitenskapelig eller pedagogisk betydning eller som skiller seg ut ved sin egenart, kan fredes som naturreservat. Et område kan totalfredes eller fredes for bestemte formål som skogreservat, myrreservat, fuglereservat eller liknende." Naturreservat er det strengeste vernet etter naturvernloven.

3. VERNEVERDIER

Formålet med vern av disse områdene er å ta vare på både "typiske" skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. De største verneområdene i denne tilrådingen domineres av ulike utforminger av barskog, mens de mindre områdene består av områder med stort innslag av varmekjære treslag og høgproduktive skogtyper. Et vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med til dels store verneverdier. Etter MDs vurdering tilfredsstillende alle områdene de krav som naturvernlovens § 8 setter til områder som skal vernes som naturreservat.

4. ANDRE INTERESSER

Historisk har skogene i Norge blitt utnyttet først og fremst i forbindelse med skogsdrift, men også i forbindelse med friluftsliv, jakt og annen utmarksnæring. Skogbruk er ikke tillatt i områder som fredes som naturreservater, men bruk som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Alt areal i denne planen er LNF-områder i de aktuelle kommunenes arealplaner.

5. TRUSLER MOT VERNEVERDIENE

Skogsdrift vil være en trussel mot det biologiske mangfoldet i områdene. Omdisponering av arealene til framtidig hyttebygging kan være en trussel mot verneverdiene. For noen av områdene vil også andre tekniske inngrep være en mulig trussel, jf. at det går traktorveier inn i flere av de foreslåtte verneområdene.

6. SAKSBEHANDLING

Felles for alle områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneiere. Områder som ligger i samme fylke har hatt felles prosess fram mot denne tilrådingen.

Generell bakgrunn

Et viktig grunnlag for skogvernarbeidet er St. meld. nr 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*.

I 2001 ga MD og Landbruksdepartementet i oppdrag til Norsk institutt for naturforskning (NINA) og daværende Skogforsk å evaluere skogvernet i Norge. I evalueringsrapporten ble det bl.a. anbefalt en økning av norsk skogvern til minimum 4,6 % av produktivt skogareal, og det ble pekt på hvilke skogtyper som bør prioriteres i det videre skogvernarbeidet.

Frivillig skogvern

Skogeierforbundet søkte i september 2002 Miljøverndepartementet om støtte til pilotprosjektet "Frivillig vern av skog i Norge". Pilotprosjektet ble igangsatt i 2003. I desember 2005 ble det fattet vernevedtak for 7 av områdene som inngikk i pilotprosjektet.

På grunnlag av foreløpige erfaringer fra pilotprosjektet, ba MD om at Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges Skogeierforbund (NSF) etablerte hensiktsmessige samarbeidsformer for å videreføre arbeidet med frivillig vern, og det ble bedt om at det ble gjennomført nye naturfaglige vurderinger og at det ble igangsatt frivillig vern prosesser med sikte på å fange opp prioriterte lokaliteter.

Ved frivillig vern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Det blir deretter foretatt naturfaglige registreringer for å klarlegge vernekvaliteter og avgrensning. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Forslag til fredningsforskrift er også utarbeidet på grunnlag av tilbud fra grunneiere basert på DN's mal for fredningsforskrift for skogreservater. Fylkesmannen utarbeider forskriftsforslaget som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Regjeringsadvokaten er ansvarlig for forhandlingene om pris fra Statens side. Det blir oppnevnt en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til fredningsforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Verneforslaget sendes deretter på høring. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp og vederlag skjer når vernevedtak er fattet.

7. VIKTIGE ENDRINGER UNDER SAKSBEHANDLINGEN

Fylkesmannen i Aust-Agder tilrår at det foreslåtte Verknuten naturreservat endrer navn til Vereknutane naturreservat. Bakgrunnen er at området er kupert og omfatter flere "knuter" samt at navnet har lokal forankring. Den foreslåtte endringen ble varslet i høringen, uten at det kom inn merknader knyttet til dette.

Det har i løpet av planprosessen vært enkelte mindre justeringer av vernegrensene for flere av områdene uten at dette har hatt betydning for avtalen inngått mellom staten og grunneierne. Under høringsprosessen er det foretatt en mindre justering av vernegrensen for Urdvatn naturreservat for en av grunneierne i nord.

Fylkesmannen i Oppland sendte også på høring et forslag om utvidelse av Skjellingshovde naturreservat med ca 330 dekar. Det framgår av Fylkesmannens tilråding 20.9.2007 at området ikke er ferdigforhandlet med grunneier og derfor ikke omfattes av tilrådingen fra Fylkesmannen.

Området Murudalen var opprinnelig en del av vernesaken som ble vedtatt 2.11.2007, men vern av området ble midlertidig utsatt i påvente av avklaringer med Landbruks- og matdepartementet (LMD) vedrørende bestemmelser i verneforskriften.

8. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

MD kan ikke se at verneplanen har vesentlige konsekvenser for næringsvirksomhet som krever ytterligere utredning i samsvar med Utredningsinstruksen.

9. GENERELLE MERKNADER

Under dette kapitlet tas opp uttalelser som tar opp generelle forhold knyttet til vernesaken og forskriftene. Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 10 under omtalen av hvert enkelt område.

Diverse

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern. Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandlingene med grunneierne.

Ferdsel, herunder motorferdsel

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

NOF stiller seg skeptisk til at det kan åpnes for bruk av annen type kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for utfrakt av felt storvilt (jfr. verneforskriftens § 5, pkt. 4, annet ledd).

Oppland Bonde- og småbrukarlag mener det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Beiting

Øyer fjellstyre forutsetter det blir anledning til å utøve beitebruk også med ev. nye typer beitedyr.

Forvaltning

Øyer fjellstyre antar at de skal ha oppsynsansvaret for vernebestemmelsene, og er dessuten positive til å ta forvaltningsansvaret for de nye verneområdene innen Øyer statsallmenning.

Norsk ornitologisk forening (NOF) påpeker nødvendigheten av at det utarbeides forvaltningsplan for verneområdene, og en egen skjøtselsplan for eventuelle tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er

uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt *med formål å restaurere naturverdier*” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende.

Åmli kommune mener det burde vært laget utkast til forvaltningsplan som ble sendt på høring sammen med forskriftene.

KOMMENTARER FRA DN TIL FREDNINGSFORSKRIFTENE.

Kort om forskriftenes innhold

DN understreker betydningen av at en både ved utforming av fredningsforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for fredningsformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Fredningsforskriftene innebærer fredning av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i fredningsforskriften åpnet for visse typer anlegg.

Fredningsforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtelses- og forvaltningsøyemed er tillatt. Dette gjelder ikke for øvelseskjøring i tilknytning til slike formål.

Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatene.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

Bålbrenning er på visse vilkår tillatt i noen reservater.

DN vil presisere at de områdene som her tilrås vernet, ikke er en del av en samlet verneplan, men er områder som er kommet fram gjennom ordningen med frivillig vern. Det betyr at det er større forskjeller på forskriftene enn det som er vanlig gjennom en helhetlig plan. DN vil likevel påpeke at restriksjonsnivået ikke er vesensforskjellig mellom de ulike områdene, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at de blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene.

Makeskifte

Det er gjennomført makeskifteprosesser for tre av områdene i denne verneplanen. Den største utfordringen ved makeskifte som erstatningsform, er å skaffe egnede makeskiftearealer. Der slike arealer er tilgjengelig, legger DN opp til at makeskifte kan brukes som erstatningsform også ved frivillig vern.

Saksbehandlingstid

DN har sammen med Norges Skogeierforbund en ambisjon om at områder tilbudt for frivillig vern skal være ferdig saksbehandlet i løpet av to år. Foreløpig er det bare et fåtall områder hvor vi har lyktes med det, og det arbeides kontinuerlig for å effektivisere saksbehandlingen av disse sakene.

Det er innført en vederlagsordning for frivillig vern, som gir grunneierne kompensasjon fra det tidspunkt de underskriver avtale om frivillig vern.

Ferdsel, herunder motorferdsel

Med hjemmel i naturvernloven § 22 første ledd og etter delegert myndighet, kan DN av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i naturreservater dersom dette skulle vise seg nødvendig. Denne myndigheten har DN uavhengig av om dette er eksplisitt nevnt i forskriften, og DN tilrår at dette ikke spesielt tas inn i forskriftene med mindre det er konkrete vurderinger i det enkelte område som gjør dette aktuelt. Dersom det skulle oppstå problemer som følge av ferdsel i et skogreservat, mener DN det er svært viktig at problemene søkes løst i et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og aktuelle organisasjoner/brukere, før en eventuelt vurderer å regulere eller forby ferdsel. I tilfeller der forvaltningsmyndighet ikke er delegert til kommunen, må kommunen trekkes med i et slikt samarbeid.

Adgangen til å regulere eller forby ferdsel, jf. naturvernloven § 22, omfatter all ferdsel og da også motorferdsel. I forbindelse med motorferdsel vil DN understreke den økosystemtankegang som er lagt til grunn i skogvernet. Formålet er ikke bare knyttet til å bevare skogen i seg selv, men alt naturlig plante- og dyreliv og alle de naturlige økologiske prosessene. Dette fremkommer klart i fredningsformålet i de foreslåtte forskriftene. Dette innebærer at motorferdsel ikke bare kan vurderes i forhold til mulige skader på vegetasjonen, men også i forhold til at det kan ha forstyrrende effekter i forhold til dyrelivet og de naturlige økologiske prosessene. Motorferdsel i skogreservatene bør på dette grunnlag begrenses til et minimum, og det er behov for særskilte bestemmelser som gir mulighet til større grad av styring enn gjennom lov om motorferdsel. På bakgrunn av høringsrundene og fylkesmennenes tilrådinger, foreslår DN spesielle tilpasninger i forskriftene for de enkelte områdene slik at motorferdsel i forbindelse med visse formål er tillatt eller kan tillates etter søknad.

Motorferdsel på barmark vil opplagt kunne komme i strid med fredningsformålet. Bestemmelsene i de foreslåtte forskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Dette omfatter ikke øvelseskjøring i tilknytning til slike formål, der det må søkes om særskilt tillatelse. Det er også åpnet for at det i skogreservater gis generelt unntak fra motorferdselsforbudet for uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy. Videre er det etter drøftinger mellom MD og LMD åpnet for nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Utover dette er det DN's vurdering at all motorferdsel på barmark må behandles på grunnlag av søknad, slik at både tidspunkt for kjøring, type kjøretøy, trasévalg og omfang kan vurderes i forhold til fredningsformålet. Unntak fra dette kan være motorferdsel på barmark langs etablerte, faste kjøretraséer og på veier.

DN vurderer at det ikke er grunnlag for å endre forskriften § 3 om forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre. Forskriften sier i § 3 punkt 6 at "Bruk av sykkel, hest og kjerre utenom eksisterende veger er forbudt." DN vurderer dette som den tydeligste måten å få fram hvor forbudet gjelder og hvor det ikke gjelder, og tilrår derfor ingen endring av dette punktet. For enkelte områder der det er åpenbart at slik aktivitet ikke aktuelt, er dette punktet tatt ut.

Start og landing med luftfartøy

Forsvaret ønsker en bestemmelse i forskriftene som gir forvaltningsmyndigheten anledning til å gi en dispensasjon for start og landing med luftfartøy i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag. Forsvarets øvelser, og spesielt der det er motorisert ferdsel, bør i all hovedsak kunne foregå utenom verneområdene, noe som har vært praksis fram til i dag. DN er klar over at det er nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe for å vurdere forholdet mellom verneområder og lavtflyging. Dette gjelder kun lavtflyging og ikke start og landing innenfor verneområdene.

Slik verneforskriftene er utformet har forvaltningsmyndigheten anledning til å gi en slik tillatelse. Forsvaret etterspør etter søknad, jfr. § 5. Hensynet til de sårbare naturverdiene i verneområder, og at disse kan variere avhengig av årstid, bør tale for at slike tiltak må være søknadspliktig. DN frarår dermed at forskriftene endres på dette punktet.

Utfrakt av felt storvilt

NOF stiller seg skeptisk til at det åpnes for bruk av annen type kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for utfrakt av felt storvilt, jfr. § 5. pkt. 4, ledd 1. Innholdet i denne paragrafen i forskriftene, hvor forvaltningsmyndigheten etter søknad har anledning til å tillate bruk av andre typer kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for frakt ut felt storvilt, er en del av forhandlingsresultatet mellom staten og grunneierne som har tilbudt området for frivillig vern. Det nye her er at når det gjelder uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som for eksempel jernhest, elgtrekk etc., er en kommet til at dette i de fleste områdene kan tillates uten at det trengs søkes dispensasjon. I forhold til utviklingen av terrenggående motorkjøretøy, så mener DN det er viktig å ha muligheten for konkrete vurderinger og til å være restriktiv da det har skjedd en rask utvikling på dette området. DNs vurdering er at det ikke er riktig å tillate uttransport av felt storvilt med andre kjøretøy enn lette terrenggående beltekjøretøy tatt inn i § 4. Bruk av andre kjøretøy må det fortsatt søkes om tillatelse til, slik forskriftene også tidligere har åpnet for.

Beiting

DN vil ikke foreslå endring av formuleringen om at beiting er tillatt, men anser det naturlig å følge med på om det oppstår eventuelle skadelige effekter i forhold til verneformålet. Skulle det oppstå skadelige effekter kan DN ta saken opp til vurdering for å vurdere aktuelle tiltak.

At beiting er tillatt må forstås slik at dette også inkluderer nye typer beitedyr så lenge slikt beite ikke kommer i konflikt med verneformålet. Det skal mye til for at en slik konflikt oppstår. Dersom beite skal reguleres, må dette skje gjennom en ny forskrift som må ut på høring før den kan vedtas.

Uttransport av tømmer og beitedyr

Det er tatt hensyn til behovet for transport av tømmer og beitedyr gjennom utforming av bestemmelsene i forskriftene for de ulike områdene. Dette er omforent med grunneierne, og DN ser ingen grunn til å gjøre endringer som gjelder dette.

Jakt og fiske

Jakt og fiske vil være tillatt i tråd med gjeldende lovverk for utøvelse av dette. Per i dag er dette villtoven og lov om laksefisk og innlandsfisk. I tråd med nyere vernevedtak, skal det henvises til de lover det gjelder for de ulike aktiviteter. DN ønsker derfor ikke å endre denne bestemmelsen i forskriftene slik at det vises til "gjeldende lovverk" og ikke den enkelte lov ved navn.

Hogst av plantefelt

DN er enig i at hogst av plantefelt bør foregå etter en skjøtselsplan. Bestemmelsen om hogst av plantefelt, slik denne er utformet i forslag til forskrifter, gir full anledning til vilkårsetting av hogsten slik at denne er i tråd med verneformålet. Flatehogst kan også være aktuelt i de tilfeller der det er ønskelig å fjerne trær/plantefelt med fremmed genmateriale. Hogst av plantefelt vil som regel foregå som et forvaltningstiltak i regi av forvaltningsmyndigheten.

Oppsyn/forvaltningsmyndighet

Ansvarlig for oppsyn med vedtatte verneområder er Statens naturoppsyn (SNO). SNO kjøper imidlertid i betydelig omfang lokale oppsynstjenester bl.a. av fjellstyrene.

Forsøksordninger med lokal forvaltning skal evalueres i 2008. Her er kommuner eller sammenslutninger av kommuner (råd) gitt forvaltningsmyndigheten for områder vernet etter naturvernloven.

MERKNADER FRA MILJØVERNDEPARTEMENTET

MD viser generelt til DNs tilråding av 17.10.2007 til MD når det gjelder saksbehandling, høringsuttalelser etc.

MD slutter seg til DNs merknader ovenfor om hogst av plantefelt. MD vil presisere at slik hogst av plantefelt kun vil tillates hvis det har positiv effekt i forhold til verneformålet for det aktuelle naturreservatet. I noen tilfeller vil det være klart ønskelig med hogst av plantefelt, bl.a. når fremmede treslag som for eksempel gran eller edelgran er plantet utenfor artenes naturlige

utbredelse, og særlig hvis det samtidig er risiko for at frøspredning og spiring fra slike plantefelt på sikt kan true området's verneverdier. I slike tilfeller er for øvrig tiltak som bl.a. ringbarking av trær aktuelt slik at man raskt kan hindre spredning av fremmede treslag. I andre tilfeller kan det derimot være fordelaktig at eldre plantefelt får utvikle seg fritt og bl.a. bidrar til økt produksjon av død ved som er substrat for mange rødlistearter. Dette kan for eksempel gjelde for eldre plantefelt av gran i områder innenfor granas naturlige utbredelse, og særlig hvis det samtidig er vurdert at de plantede trærne ikke avviker vesentlig genetisk fra den naturlige skogen i området. MD presisere ut fra dette at det må foretas konkrete vurderinger i det enkelte tilfelle, ut fra verneformålet og situasjonen i det enkelte verneområde, for å kunne ta stilling til eventuell hogst av etablerte plantefelt.

For områdene i Aust-Agder er formuleringen i verneforskriftene endret fra ”mobile jakttårn” til ”midlertidige mobile jakttårn”, som er standardformuleringen på dette punktet.

MD har tatt inn standardformuleringer i verneforskriftene om at DN av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av området, samt at DN ved forskrift kan regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet.

Området Strengivatnet inngår i reinbeitedistrikt, mens området Murudalen ligger relativt nær reinbeitedistrikt. MD viser til gjeldende avtaler vedrørende konsultasjonsprosedyrer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder. MD har parallelt med departementsforeleggelsen også forelagt vernesaken for Sametinget. Sametinget har sluttet seg til verneforslaget.

Behovet for utarbeidelse av forvaltningsplan er større for noen av områdene enn for andre områder i verneplanen. Prioriteringen av midler til bl.a. utarbeidelse av forvaltningsplaner samt forvaltning og skjøtsel skjer på grunnlag av prioriteringskriterier og innenfor de bevilgninger som til enhver tid er tilgjengelig til disse formålene.

MD har for øvrig foretatt mindre tekniske justeringer av verneforskriftene, uten at dette har vesentlig betydning for restriksjonsnivået. For områdene Torjusheia og Strengivatnet har verneforskriftene ikke vært på høring, og her er kun begrensede justeringer av forskriftene foretatt.

MD slutter seg for øvrig til DN's merknader.

10. MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

1. Torjusheia naturreservat (utvidelse), Søgne kommune, Vest-Agder fylke.

Utvidelsesareal 271 daa, hvorav 230 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1 877 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Torjusheia naturreservat var en del av verneplanen for barskog, og ble opprettet i 2002, da fase II av verneplanen for Øst-Norge ble vedtatt. Formålet med fredningen var å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området er godt utviklet, rikt og variert. Området er representativt for kystnær skog på middels høy bonitet i Sørlandets eikeskogregion.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fortsatt fredning av området som naturreservat. Utvidelsesforslaget innebærer ingen endring i gjeldende fredningsforskrift, det er kun forslag om utvidelse av verneområdet.

Bakgrunnen for utvidelsesforslaget, er at det etter fredningen i 2002 ble fremmet ønske fra enkelte grunneiere om at erstatningsoppgjøret måtte gjennomføres som makeskifte. DN kjøpte makeskifteareal i området og jordskifte ble gjennomført. Noe areal som DN kjøpte foreslås lagt til verneområdet. I tillegg har en grunneier tilbudt frivillig vern av arealer som pga vernet blir liggende slik til at de er vanskelig å få utnyttet.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Tekniske inngrep: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Høringsinstanser: Grunneierne, Søgne kommune, Agder energi, Agder heimevernsdistrikt, Agder naturmuseum, Agder Telemark Skogeierforening, Botanisk forening Agder, Distriktskommando Sør- og vestlandet, Fylkesmannen Landbruksavdelingen, Luftforsvarets tekniske Skolesenter, Midt-Agder friluftsråd, Naturvernforbundet Vest-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, NVE Region sør, Norsk zoologisk forening Kr.sandsavd, Statens vegvesen Region sør, Søgne skogeigarlag, Vest-Agder Fylkeskommune, Vest-Agder orienteringskrets, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Naturvernforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Det er innkommet syv brev/uttalelser innen fristen: Norsk institutt for skog og landskap, Statens landbruksforvaltning, Vest-Agder fylkeskommune, KS og Bergvesenet har ingen merknader til forslaget. Søgne kommune er enig i utvidelsen av reservatet. Norsk Ornitologisk Forening Kristiansand lokallag opplyser at områdene som foreslås vernet forsterker områdets verdi, da her er mye eldre lauvskog. Flere års observasjoner viser at dette er meget viktige områder for hulerugende fuglearter, ikke minst mange spettearter som hekker i reservatet, bl.a. den sjeldne hvitryggspetten.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår Torjusheia naturreservat utvidet som foreslått jf vedlagte kart. Forskriften endres ikke unntatt størrelse på reservatet. Etter utvidelsen vil reservatet være 1877 dekar.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens tilråding om utvidelse av Torjusheia naturreservat. Samtidig tilrås at eksisterende vernevedtak for Torjusheia naturreservat oppheves.

MDs tilråding

MD slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Torjusheia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 13. desember 2002 nr. 1557 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 45, fredning av Torjusheia naturreservat, Søgne kommune, Vest-Agder.

2. Urdalen naturreservat (utvidelse), Froland kommune, Aust-Agder fylke.

Utvidelsesareal 249 daa, hvorav 191 daa produktiv skog. Nytt totalareal 262 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Urdalen har biologiske verdier knyttet til to elementer: 1) Edelløvsog (eik-lind) og 2) Arter som er avhengig av skogtilstand med dødt trevirke og gamle trær. Det første elementet er best utviklet, og det er særlig interessant at mye av lågurt-eikeskogen er av en særlig rik type (amfibolitt eikeskog). Denne er neppe representert i noen av de andre edelløvsogreservatene i Aust-Agder. For øvrig utgjør Froland-Arendals området et kjerneområde for denne skogtypen i Norge. Lokaliteten er svært viktig for artsmangfoldet av rødlistearter. Det er spesielt kravfulle edelløvsogssopper som er godt utviklet i området. Urdalen er sannsynligvis det rikeste edelløvsogreservatet i Aust-Agder med hensyn til slik sopp. Noen av artene kan være favoriserte av at dette har vært et aktivt kulturlandskap. Vedsopp er ikke like godt utviklet, men enkelte rødlistearter knyttet til gammel eik er påvist. Det verneverdige området har

store kvaliteter isolert sett, og vil i tillegg styrke det eksisterende naturreservatet i Urdalen ved at variasjonen og artsmangfoldet øker og at stabiliteten for biologisk mangfold bedres vesentlig. Området vurderes som nasjonalt verneverdig (***)

Formålet med fredningen av Urdalen naturreservat er å bevare en rik edellauvskog, som blant annet utgjøres av amfibolitt eikeskog med innslag av lind og spisslønn. Reservatet ivaretar også forekomster av særlig næringskrevende og til dels sjeldne plantearter.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform ved utvidelsen er fortsatt fredning av området som naturreservat.

Planstatus: I gjeldende kommuneplan er arealet i det foreslåtte naturreservatet avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

Inngrepstatus: Det er ikke tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de tre områdene i Aust-Agder fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Utkastet til verneplan ble sendt på høring (lokal og sentral høring samlet) til berørte grunneiere og offentlige instanser, samt: Åmli Skogeigarlag, Åmli Jeger og fiskeforening, Åmli historielag, Åmli og Gjøvdal, Tovdal sankelag, Froland skogeierlag, Froland JFF, NIVA, NJFF Aust-Agder, Aust-Agder Bondelag Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Zoologisk forening, avdeling Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening, avdeling Aust-Agder, Agder Soppforening, Naturvernforbundet i Aust-Agder, Agder naturmuseum, Arendal og Oppland turistforening, Agder Historielag, Agder Energi A/S, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm, Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Fiskarlag Pir-senteret, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinerådet, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU.

Det kom i alt inn 11 høringsuttalelser i høringen av verneplanen for det tre naturreservatene i Aust-Agder. Generelt stiller de fleste høringspartene som har sendt inn merknader til verneplanen seg positive til at områdene vernes.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget: Statens landbruksforvaltning, Statnett, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS), Norsk ornitologisk forening (NOF) avd. Aust-Agder, Bergvesenet, Norges Naturvernforbund, Norges jeger og fiskerforbud (NJFF) avd. Aust-Agder.

Forsvarsbygg ber om at det gjøres unntak for Forsvarets helikoptervirksomhet i forbindelse med forberedelse og øving til redningsoppdrag.

Norsk ornitologisk forening (NOF) er svært positive til verneforslaget, men påpeker nødvendigheten av at det utarbeides forvaltningsplan for verneområdene, og en egen skjøtselsplan for eventuelle tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Videre stiller NOF seg skeptisk til at det kan åpnes for bruk av annen type kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for utfrakt av felt storvilt (jfr. verneforskriftens § 5, pkt. 4, annet ledd).

Knut H. Rønningen, nabo til foreslått verneområde, kommenterer at det i det eksisterende Urdalen naturreservat etter hvert har blitt mange trær med svære kroner som gjør deler av innmarka

skoggefull. Disse trærne bør være mulig å få hogge, og adekvate hjelpemidler for å håndtere disse må tillaes. Når det gjelder utvidelsen av reservatet ber han om at det anlegges en randsone mot syd som er minst 10 m bred, og som unntas fra vernebestemmelsene i reservatet. Videre mener han at driftsveien langs grenselinja må kunne oppjusteres i henhold til gjeldende standarder uten at en kommer i konflikt med vernebestemmelsene i reservatet, at trær som er til hinder for vannføringen i gytebekken i reservatet må kunne fjernes, samt at gamle stier og ferdselsveier må kunne ryddes slik at de er synlige og farbare for folk.

Froland kommune mener at grensa for nytt reservat må trekkes 10 m fra grense til naboens dyrka mark i en strekning på ca 60 m vest for eksisterende Urdalen edelløvskogreservat. Alternativt må det gis åpning for skjøtselstiltak, eller aller helst må det utarbeides en skjøtelsesplan for området som også tar hensyn til dyrka mark.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen kan se ulempe ved at trær i randsonen av vernområdet skygger for dyrket mark, og at disse på sikt kan medføre fare dersom de velter over vei / innmark. Grunneier av eiendommen som grenser inntil Urdalen naturreservat i syd har i dag mulighet til å søke om å få hogge trær som medfører vesentlig ulempe for bruken av innmak, jfr. Kap. IV, pkt. 6 i verneforskriften for Urdalen naturreservat: *Dersom vegetasjonen i reservatets ytterkant medfører vesentlig ulempe for bruken av eksisterende innmark, kan forvaltningsmyndigheten tillate rydding i en sone på inntil 5 meter langs reservatets grense.* og/eller pkt. 7: *...i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.* Fylkesmannen har i dag god praksis for at forhold som en uheldig følge av vernet for naboeiendommer, kan løses underveis ved søknad.

Fylkesmannen mener konsekvensene for verneverdiene i området ved å anlegge en randsone som er unntatt fra fredningsbestemmelsene langs hele sørgrensen av reservatet, er for store, særlig sett opp mot at kun en liten del av denne randsonen faktisk grenser opptil dyrket mark. Fylkesmannen anbefaler imidlertid at forskriften for foreslåtte Urdalen naturreservat endres i § 5, slik at det etter søknad kan gis tillatelse til rydding i en sone på inntil 10 m langs reservatets grense dersom vegetasjonen i reservatets ytterkant medfører vesentlig ulempe for bruken av eksisterende innmark. Endringen vil etter fylkesmannens syn ta tilbørlig hensyn til begge forslagsstillerne, samtidig som det tas hensyn til verneverdiene i området. Den foreslåtte endringen vil også bety at den nye verneforskriften for Urdalen naturreservat ikke vil medføre en innskjerping av vernebestemmelsene som følge av at verneforskriften for eksisterende Urdalen naturreservat oppheves. Fylkesmannen vil for øvrig tilstrebe å få utarbeidet forvaltningsplan og eventuelt skjøtelsesplan for verneområdet som helhet. Utarbeidelsen av denne vil skje i nært samarbeid med kommunen og berørte parter.

Tiltak som å fjerne trær som er til hinder for vannføringen i bekken i Urdalen anses ivaretatt gjennom § 5-1 i foreslått verneforskrift for Urdalen naturreservat, hvor forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til tiltak i forbindelse med forvaltning av fisk og vilt. Tilsvarende er merknaden som gjelder ønsket om å rydde gamle stier/ferdselsveier ivaretatt igjennom § 4-7, i samme forskrift, hvor det står at vernebestemmelsene i § 3, nr 1-3 ikke er til hinder for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, bruer, skilt og lignende.

I forhold til rydding/oppjustering av den eksisterende driftsveien som ligger langs grenselinja i reservatet så vil fylkesmannen anbefale at når de nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka, så skal grensen for reservatet, der hvor denne ligger på eller på utsiden av reservatgrensen, legges 0,5 m innenfor veien. En eventuell oppjustering av veien, så lange denne ikke ligger innenfor reservatgrensen, til dagens standard vil dermed ikke være omfattet av verneforskriften.

Fylkesmannens tilrådning til vern av området framgår av verneforskriften og kart med foreslått avgrensning for Urdalen naturreservat.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg

til fylkesmannen og tilrår fredning av Urdalen som naturreservat. Samtidig tilrås at eksisterende vernevedtak for Urdalen naturreservat oppheves.

MDs tilråding

MD viser til at den omtalte innmarka på naboeiendommen ligger sør for naturreservatet, slik at eventuell skyggevirkning på innmarka skulle være et begrenset problem. Imidlertid er det foreslått at det under § 5 etter søknad kan vurderes regulering av trehøyden i en inntil 10 meter bred sone inn i reservatet rundt eksisterende innmark på gnr./bnr. 66/1, for å unngå skadelig skyggevirkning på innmark. Behovet for slike tiltak må vurderes opp mot at lokaliteten er svært viktig for artsmangfoldet av rødlistearter, jf. at kravfulle edelløvskogs-sopper er godt utviklet i området og at Urdalen er sannsynligvis det rikeste edelløvskogreservatet i Aust-Agder med hensyn til slik sopp. Hvis tiltak gjennomføres forutsettes at trevirket forblir i naturreservatet, da død ved generelt er viktig substrat for mange rødlistearter.

For øvrig slutter departementet seg til DN's anbefalinger og tilrår at Urdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 9. desember 1977 nr. 4189 om fredningsbestemmelser for Urdalen naturreservat, Froland kommune, Aust-Agder.

3. Vereknutane naturreservat, Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder fylke.

Totalareal 17 437 daa, hvorav 6 507 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Området har en topografi og et naturgrunnlag som er typisk for indre deler av Aust-Agder. Det er skogtilstanden kombinert med størrelsen som gjør området interessant som verneobjekt. Deler av området inneholder skog med et betydelig potensial for sjeldne og kravfulle arter. Andre deler av området inneholder artsrike miljøer. Det er påvist 14 rødlistearter i området. Trolig er dette det rikeste området dokumenterte hittil i Aust-Agder med hensyn på rødlistearter knyttet til furuskog. Totalt sett må området betegnes som viktig for bevaring av artsmangfoldet. Verneverdien trekkes noe ned ved at arronderingen kunne vært bedre og at området er ganske sterkt hogstpåvirket. Området vurderes som regionalt verneverdig (**).

Formålet med fredningen av Vereknutane naturreservat er å take vare på eit stort heiområde som er representativt for indre deler av Aust-Agder. Fleire stader finst særleg verdifull naturfuruskog med fleire hundre år gamle furutre med et rikt innslag av raudlistearter knytt nettopp til furu.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: I gjeldende kommuneplan er arealet i det foreslåtte naturreservatet avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

Inngrepstatus: Noen felter med nyere hogstinngrep finnes. Det går en høgspennelinje gjennom området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de tre områdene i Aust-Agder fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av område nr. 1 Urdalen.

Det kom i alt inn 11 høringsuttalelser i høringen av verneplanen for det tre naturreservatene i Aust-Agder. Generelt stiller de fleste høringspartene som har sendt inn merknader til verneplanen seg positive til at områdene vernes.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens landbruksforvaltning, Statnett, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS), Norsk ornitologisk forening (NOF) avd. Aust-Agder, Bergvesenet, Norges Naturvernforbund, Norges jeger og fiskerforbud (NJFF) avd. Aust-Agder.

Forsvarsbygg ber om at det gjøres unntak for Forsvarets helikoptervirksomhet i forbindelse med forberedelse og øving til redningsoppdrag.

Norsk ornitologisk forening (NOF) er svært positive til verneforslaget, men påpeker nødvendigheten av at det utarbeides forvaltningsplan for verneområdene, og en egen skjøtelsesplan for eventuelle tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Videre stiller NOF seg skeptisk til at det kan åpnes for bruk av annen type kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for utfrakt av felt storvilt (jfr. verneforskriftens § 5, pkt. 4, annet ledd)

Magne Risdal har merknader i forhold til navnetilsettingen på vernekartet slik det var på høringen. Han mener at navnetilsettingen på ØK kartet (Økonomisk kartverk) i stor grad er riktig, men at det offentlige kartet i 1:50 000, som fylkesmannen har benyttet som grunnlag for kartet over reservatet, ikke samsvarer med navnetilsettingen som de kretsoppnevnte navnekomiteene tidligere har foreslått. Videre påpeker Risdal at tituleringen av naturreservatet bør være flertallsformen Vereknutane istedenfor Verknuten.

Åmli kommune mener at man i høringen ikke er gitt mulighet til å vurdere virkning av vernet i forhold til fremtidig avkastningsevne for hvert bruk som er omfattet av vernet. For Vereknutane naturreservat vil en stor del av området ligge i "nedslagsfeltet" for Haukjellvegen, et anlegg som var ferdigstilt i 1987. Samfunnsmessig blir det feil, mener kommunen, å først bygge vei og deretter verne skogen. Det blir dermed misvisende når beskrivelsen av området ikke slår fast at det finnes andre interesser ut over vern. På den andre siden har MiS-figurer i samme området vanskeliggjort en økonomisk forsvarlig drift av skogen. Med dagens vederlagsordning for miljøverdier i skog, så framstår frivillig vern som eneste redningen for å få dekt inn bortfall av fremtidig skogsinntekt. Åmli kommune mener videre at det burde ha vært laget et utkast til forvaltningsplan som ble sendt ut på høring sammen med forskriftene. I forhold til selve forskriftene bør det gå fram hvem som er forvaltingsstyresmakt, samt regler for brudd på forskriftene. Motorferdsel på vann kunne like gjerne vært tatt bort, siden det innefor området knapt finnes vann hvor en kan sette ut båt.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår at navnet på naturreservatet endres til Vereknutane naturreservat, istedenfor Verknuten naturreservat slik forslagsstiller foreslår med bakgrunn i at navnet har lokal tilknytning og basert på navnetilsetting i ØK kartet. Videre har fylkesmannen kontaktet Statens kartverk som vil vurdere om navnetilsettingen i vernekartet kan justeres i forhold til ØK kartgrunnlaget.

Fylkesmannens tar innspillet om at den samfunnsmessige siden av vernet kunne ha fått en mer balansert framstilling i høringsutkastet til etterretning. Forslaget om at utkast til forvaltningsplan bør legges ved i høringen er godt, men fylkesmannen ser at forslaget vil kreve for store ressurser til at det i praksis lar seg gjennomføre ved dagens situasjon.

I forhold til innspillene knyttet til forskriftene så vil de foreslåtte endringene i forhold til forvaltingsstyresmakt og regler for brudd på forskriftene, være regulert av Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet. Når det gjelder motorferdselforbudet så står det i DN sin håndbok nr. 17-2001, om områdevern og forvaltning, at oppstillingen av forbud skal tilpasses det enkelte verneområde. Fylkesmannen vil derfor i samsvar med høringsinnspillet, anbefale at forskriften for Vereknutane naturreservat endres i § 3 nr. 4 ved at leddet med "til lands og til vanns" tas ut av setningen. Forbudet vil med dette gjelde all motorferdsel, inkludert start og landing med luftfartøy, men uten at det er spesifisert at forbudet gjelder til lands og til vanns.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag om endring av navn på det foreslåtte verneområdet og til de justeringene av forskriften som tilrås. DN ser også fordelene ved at forvaltningsplan utarbeides samtidig med verneforslaget, men det finnes ikke ressurser til å kunne gjennomføre dette i dag. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Vereknutane som naturreservat.

MDs tilråding

MD slutter seg til DNs anbefalinger og tilrår at Vereknutane naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Urdvatn naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke.

Totalareal 9 183 daa, herav 3 558 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Urdvatn oppfyller anbefalingene til dagens skogvern i forhold til å få vernet intakt lavereliggende skog i gjeldende sone, og det vurderes som interessant å få vernet en lokalitet med lavtliggende ”utpost”-granskog i Agder. Selv om skogen ennå mangler naturskogpreg, vil dette raskt genereres ettersom skogen er i eller nær sammenbruddsfase. Det er dokumentert få forekomster av rødlistearter, men utviklingspotensialet for at området skal bli viktigere med hensyn på å bevare rødlistearter etter hvert som naturskogkvalitetene videreutvikles er stort. Den økologiske variasjonen i området er middels god til god. Lokaliteten vurderes som regionalt verneverdig (**).

Formålet med fredningen av Urdvatn naturreservat er å *take vare eit topografisk variert barskogområde som har ein eldre bestand av gran og furu med innslag av særleg rik lauv- og blandingsskog. Edellauvskog finst på dei gunstigaste lokalitetane.*

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: I gjeldende kommuneplan er arealet i det foreslåtte naturreservatet avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

Inngrepstatus: Det er ikke tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de tre områdene i Aust-Agder fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Urdalen.

Det kom i alt inn 11 høringsuttalelser i høringen av verneplanen for det tre naturreservatene i Aust-Agder. Generelt stiller de fleste høringspartene som har sendt inn merknader til verneplanen seg positive til at områdene vernes.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens landbruksforvaltning, Statnett, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS), Norsk ornitologisk forening (NOF) avd. Aust-Agder, Bergvesenet, Norges Naturvernforbund, Norges jeger og fiskerforbund (NJFF) avd. Aust-Agder.

Forsvarsbygg ber om at det gjøres unntak for Forsvarets helikoptervirksomhet i forbindelse med forberedelse og øving til redningsoppdrag.

Norsk ornitologisk forening (NOF) er svært positive til verneforslaget, men påpeker nødvendigheten av at det utarbeides forvaltningsplan for verneområdene, og en egen skjøtelsesplan for eventuelle tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Videre stiller NOF seg skeptisk til at det kan åpnes for bruk av annen type kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy for utfrakt av felt storvilt (jfr. verneforskriftens § 5, pkt. 4, annet ledd).

Åmli kommune mener at man i forbindelse med høringen ikke er gitt mulighet til å vurdere virkning av vernet i forhold til fremtidig avkastningsevne for hvert bruk som er omfattet av vernet. Siden det ikke er vei inn til området konkluderes det likevel med at det samfunnsmessig ikke er et stort tap å sette av det foreslåtte arealet til verneformål. Kommunen kommenterer videre at det er knyttet stor kulturhistorisk interesse til Mjåvasstøyl, og at forskrift og forvaltningsplan bør inneholde planer for hva som er tenkt å gjøre med dette området i fremtiden. Fra næringsorganisasjonene, er det nevnt, frarådes det å inkludere bygningsmasse i verneområder, siden praksis har vist at restaurering og vedlikehold ofte er vanskelig i forhold til verneforskrifter. I forhold til restaurering av Mjåvasstøyl bør det lages en samlet presentasjon av stedet som en del av grunnlaget for forvaltningsplan for området. Dette bør skje samarbeid med kulturminne ved fylkeskommunen og med innspill fra kommunen. Åmli kommune mener videre at det burde ha vært laget et utkast til forvaltningsplan som ble sendt ut på høring sammen med forskriftene. I forhold til selve forskriftene bør det gå fram hvem som er forvaltningsstyresmakt, samt regler for brudd på forskriftene. Motorferdsel på Mjåvatn burde vært tillatt for å lette istandsetting og vedlikehold av bygningene. Beitenekt virker etter kommunenes syn unødvendig.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tar innspillet fra kommunen om at den samfunnsmessige siden av vernet kunne ha fått en mer balansert framstilling i høringsutkastet til etterretning. Forslaget om at utkast til forvaltningsplan skal legges ved i høringen, vil bli for ressurskrevende til at det lar seg gjennomføre slik det er i dag. I forhold til restaurering av Mjåvasstøyl sier fylkesmannen seg enig i at man i en fremtidig forvaltningsplan også bør presentere støylen siden denne er foreslått inkludert i verneområdet. Dette bør skje i nært samarbeid med kulturminne ved fylkeskommunen og kommunen.

Nå det gjelder de foreslåtte endringene i verneforskriften så vil forslagene som er knyttet til forvaltningsstyresmakt og regler for brudd på forskriftene være regulert av DN og MD. Leddet i § 4 nr. 5 om at beitetrykket kan reguleres er fjernet.

Fylkesmannen er enig med Åmli kommune i at verneforskriften ikke må stå i veien for en eventuell istandsetting av Mjåvasstøyl, og anbefaler følgende endringer i verneforskriften for Urdvatn naturreservat:

- Nytt punkt; § 4 nr. 10, som åpner for vedlikehold og istandsetting av Mjåvasstøyl innenfor rammen av opprinnelig størrelse og form.
- Nytt punkt; § 4 nr. 11, som åpner for at setervoller rundt på Mjåvasstøyl kan ryddes og vedlikeholdes etter nærmere avtale med forvaltningsstyresmakten.
- Nytt punkt; § 4 nr. 12, som åpner for nødvendig uttak av ved i forbindelse med seterdrift fra et avgrenset område rundt Mjåvasstøyl etter nærmere avtale med forvaltningsstyresmakten.
- § 5 nr. 3 endres slik at fylkesmannen etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse tiltak knyttet til § 4 nr. 3 (vedlikehold og istandsetting av Mjåvasstøyl).

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til de justeringer av forskriften som fylkesmannen tilrår. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Urdvatn som naturreservat.

MDs tilråding

MD viser til at verneforskriften i § 4 pkt. 13 åpner for nødvendig vedhogst i forbindelse med seterdrift på avgrensa område omkring Mjåvasstøyl, etter nærmere avtale med vernemyndigheten. Det bør kartfestes hvor slik vedhogst evt. kan foretas, og defineres hvordan hogst skal utføres og hvor store mengder som kan tas ut. Når det evt. utarbeides forvaltningsplan for naturreservatet bør disse forhold innarbeides i denne.

MD slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Urdvatn naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Lysen naturreservat, Gran kommune, Oppland fylke.

Totalareal 197 daa, herav 197 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt skogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Lysen fremtrer som den rikeste og mest velutviklede kalkbarskogslokaliteten på Hadeland, med relativt store kalkrygger og sesongfuktige flater og kalksumper/rikmyr. Lokaliteten skiller seg ut fra andre områder på Hadeland ved at den har et stort innslag av furu. Området har en særskilt vitenskapelig betydning som leveområde for en meget interessant og sjelden soppflora knyttet til kalkbarskog og fordi det representerer usedvanlig velutviklede utforminger av sjeldent kalkrike barskogtyper. Av de registrerte jordboende soppartene er 33 rødlistearter. Det er også en rik og velutviklet flora av moser og skorpelav i området, og en del kalkskogsarter av karplanter. En av de sistnevnte er rognasal som er en norsk ansvarsart. Området vurderes å være av nasjonal-internasjonal verdi, og gis høyeste verdivurdering (****).

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: En enkel traktorveg går gjennom området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen.

Lokale høringsinstanser:

Berørte grunneiere, berørte kommuner, Oppland fylkeskommune, Viken Skog BA, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Oppland, Fylkeslandbruksstyret i Oppland, Statens vegvesen Region øst, Forsvarsbygg, Hadeland Energi AS, VOKKS, Eidsiva Energinett, Sør-Aurdal Energi

Sentrale høringsinstanser:

Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonstulenter, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Surfforbund, Norsk

Industri, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Universitetet i Oslo - Biologisk institutt, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage (Oslo), Universitetet for miljø- og biovitenskap

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statnett, Statskog, Norges Naturvernforbund (NV, sentralt og lokalt), Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Norsk Ornitologisk Forening (NOF, sentralt og lokalt), Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA, Fylkeslandbruksstyret i Oppland, Jevnaker kommune (Teknisk drift), Øyer kommune, Øyer fjellstyre, Lillehammer kommune.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt *med formål å restaurere naturverdier*” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtelsesplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern.

Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandling med grunneierne. De mener også at det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Landbrukskontoret for Hadeland synes det er overraskende at området betegnes som ”forholdsvis urørt” i forslaget til vernebestemmelsene. Området er en del av hjemmeteigen til gården Lysen og ligger nær jord- og skogbruksarealer som historisk sett har vært drevet intensivt. De anbefaler derfor at ”forholdsvis urørt skogmark” i § 2 erstattes med ”kalkskogområde med lite preg av tekniske inngrep”. Landbrukskontoret mener videre at den intensive hogsten og beitingen er årsak til de betingelser som kreves av de sjeldne planter og sopp som i dag finnes, og ser en fare for at området kan gro igjen. Derfor anbefales at ”kan utarbeides forvaltningsplan” § 7 erstattes med ”skal utarbeides forvaltningsplan”. De påpeker at et samarbeid med grunneiere om skjøtsel antakelig vil medføre større muligheter for opprettholdelse av artsmangfoldet i området.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen er i hovedsak enig i landbrukskontorets beskrivelse av områdets tidligere bruk.

Fylkesmannen vil derfor foreslå å endre deler av første setning av verneformålet til ”å bevare et skogområde med lite preg av tekniske inngrep”. Fylkesmannen mener at det innen relativt kort tid må utarbeides en skjøtelses- eller forvaltningsplan for området. Dette medfører ikke behov for å endre standardbestemmelsen i § 7.

Fylkesmannen viser til at det blir gjennomført makeskifteprosesser for tre av de seks områdene i denne verneplanen. Den største utfordringen ved makeskifte som erstatningsform er å skaffe egnede makeskiftearealer. Der slike arealer finnes, legges det til rette for makeskifte.

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle og spesielle delen over og tilrå at Lysen naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i

forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Lysen som naturreservat.

MDs tilråding

MD slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Lysen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Svenådalen naturreservat, Jevnaker kommune, Oppland fylke.

Totalareal 202 daa, herav 201 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Svenådalen har særlige naturkvaliteter knyttet til (kalk) rike vegetasjonstyper og god dødvedkontinuitet. Tett gammel granskog preger store deler av dalbunnen og nærmeste lisider. Den V-formede dalen gjør at det er et stort mangfold av vegetasjonstyper i området og treslagsfordelingen er svært varierende. I den sørvendte lia er det noe sluttet edellaauvskog med mye alm. Ellers forekommer lågurtgranskog, svært frodig høgstaudeskog, til dels rik sumpskog, gråor-heggeskog, kalkfuruskog og lavfuruskog. Det er rikelig med læger med en god dødvedkontinuitet og mange rødlistearter. Antallet signal- og rødlisteartsfunn av vedboende sopparter er svært høyt og spennet mellom ulike økologiske gradienter er stort. Området er nasjonalt verneverdig (***)).

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det går skogsbilveg gjennom hele daldraget.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Lysen.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statskog, Norges Naturvernforbund (NV, sentralt og lokalt), Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Norsk Ornitologisk Forening (NOF, sentralt og lokalt), Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA, Fylkeslandbruksstyret i Oppland, Jevnaker kommune (Teknisk drift), Øyer kommune, Øyer fjellstyre, Lillehammer kommune.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt med formål å restaurere naturverdier” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende.

Videre ønsker Naturvernforbundet at trær som av sikkerhetssyn må felles langs vegen, skal ligge i selve reservatet og ikke tas ut. De mener også at utvidelse av vegen ikke må foretas, og at det er viktig at det største alternativet vernes.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern. Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandlingene med grunneierne. De mener også at det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Jevnaker kommune opplyser at de på det nåværende tidspunkt ikke vet hvilke nye traséer som vil bli utredet for riksveg 35, men at et av alternativene som kan bli foreslått ligger noe vest for det foreslåtte reservatet.

Statnett synes at naturreservatet kommer forholdsvis tett innpå eksisterende ledning, men at avstanden likevel er stor nok til å unngå konflikt med fremtidige nettutbygginger.

Fylkesmannens tilråding

Det er tidligere vedtatt en ny trase for riksveg 35 gjennom Jevnaker som ikke ligger i nærheten til det foreslåtte naturreservatet. I det seinere er det lokalt framkommet ønsker om å ta opp igjen denne planen med nye traseforslag. Det nærmeste forslaget ligger ca. 350 m vest for grensa til Svenådalen. Statens vegvesen har derfor ingen merknader til dette verneforslaget.

Hvorvidt trær som må hogges av sikkerhetsmessige årsaker, skal bli liggende eller tas ut, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Intensjonen er likevel at trærne skal bli liggende.

Når det gjelder eventuell utvidelse av vegen gjennom området, vises det til kommentaren i verneplanutkastet: "Større utbedringer av vegen (breddeutvidelse, utrettinger etc.) er ikke ønskelig. Over tid ser vi (Fylkesmannen) likevel at det kan være behov for mindre tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, for eksempel utlegging av noe masse for å etablere møteplasser. Det er derfor tatt inn en bestemmelse under § 5 om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til mindre utbedringer av vegen". Forskriften gir altså ikke rom for større utbedringer da dette vil stride mot verneformålet.

I forbindelse med høringa og i samråd med grunneier er det gjort en mindre grensejustering i sørøst slik at noen få dekar går ut. På den måten faller en forekomst med marisko utenfor. Fylkesmannen har tillit til at denne forekomsten vil bli ivaretatt gjennom et flersidig skogbruk. I nordvest er det største alternativet valgt. Dette gir et klart positivt bidrag til det opprinnelige forslaget.

Når det gjelder avtale om makeskifte, viser Fylkesmannen til at det blir gjennomført makeskifteprosesser for tre av de seks områdene i denne verneplanen. Den største utfordringen ved makeskifte som erstatningsform er å skaffe egnede makeskiftearealer. Der slike arealer finnes, legges det til rette for makeskifte.

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen og til grensene under den spesielle delen over og tilrå at Svenådalen naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrå fredning av Svenådalen som naturreservat.

MDs tilråding

Trær som må hogges av sikkerhetsmessige årsaker på grunn av bilveien som går gjennom området bør bli liggende i naturreservatet, da død ved er levested for et stort antall rødlistearter. MD slutter seg for øvrig til DN's anbefalinger og tilrå at Svenådalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Flokoa naturreservat, Lillehammer kommune, Oppland fylke.

Totalareal 254 daa, herav 242 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Flokoa har en særskilt betydning fordi det er en bekkekløft med en velutviklet fosserøyksone med svært fuktig og stabilt skogklima. Dette sammen med at gammelskogpartiene trolig aldri har vært utsatt for åpne hogster fører til at området har et ganske rikt mangfold og stor verdi for fuktighetskrevende arter. Artsmangfoldet særpreges av en rik forekomst av huldrestry i tillegg til flere andre rødlistearter. Spesielt verdifullt er partiet omkring Flokoafallet, med velutviklet fosserøyksamfunn på grantrærne, inkludert Lobarion-samfunn som på Østlandet er svært sjeldent og nærmest må betraktes som et regnskogsfenomen. Området er nasjonalt verneverdig (***)

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Lysen.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statnett, Statskog, Norges Naturvernforbund (NV, sentralt og lokalt), Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Norsk Ornitologisk Forening (NOF, sentralt og lokalt), Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA, Fylkeslandbruksstyret i Oppland, Jevnaker kommune (Teknisk drift), Øyer kommune, Øyer fjellstyre, Lillehammer kommune.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt med formål å restaurere naturverdier” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende.

Videre ønsker Naturvernforbundet at trær som av sikkerhetssyn må felles langs vegen, skal ligge i selve reservatet og ikke tas ut. De mener også at utvidelse av vegen ikke må foretas, og at det er viktig at det største alternativet vernes.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern.

Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandlingene med grunneierne. Det er også viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Fylkesmannens tilråding

Når det gjelder avtale om makeskifte, viser Fylkesmannen til at det blir gjennomført makeskifteprosesser for tre av de seks områdene i denne verneplanen. Den største utfordringen ved

makeskifte som erstatningsform er å skaffe egnede makeskiftearealer. Der slike arealer finnes, legges det til rette for makeskifte.

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen og tilrår at Flokoa naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart.

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Flokoa som naturreservat.

MDs tilråding

MD viser til at ønsket om bålbrekking gjelder bruk av en etablert bål plass. Dette er presisert i verneforskriften. Vedrørende formuleringen om dette i verneforskriften er det ønskelig at man ved bålbrekking i størst mulig grad benytter ved som bæres med inn i naturreservatet.

MD slutter seg til DNs anbefalinger og tilrår at Flokoa naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Gardfesthaugen-Gravåsen naturreservat, Øyer kommune, Oppland fylke.

Totalareal 5 980 daa, herav 4050 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Formålet med fredningen er å bevare et forholdsvis urørt skogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Gardfesthaugen-Gravåsen har en særskilt betydning som en velutviklet gammel fjellgranskog med et arts mangfold særpreget av flere kravfulle og truede sopp- og lavararter samt forekomster av urskogs nær granskog. Området er representativt for humid fjellgranskog i regionen og er uten nyere inngrep av betydning med forekomst av gamle, grove trær, liggende, død ved og dødvedkontinuitet og en del kravfulle og rødlistede gammelskogsarter. Området har en god regional verneverdi (**/***) .

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Lysen.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statskog, Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA, Øyer kommune, Øyer fjellstyre.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene, ”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt *med formål å restaurere naturverdier*” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende.

Videre ønsker Naturvernforbundet at trær som av sikkerhetssyn må felles langs vegen, skal ligge i selve reservatet og ikke tas ut. De mener også at utvidelse av vegen ikke må foretas, og at det er viktig at det største alternativet vernes.

Naturvernforbundet framhever videre at reservatet vil omfatte et av de viktigste områdene med urskogs nær fjellgranskog i Oppland og synes at det er avgjørende at hele området sikres gjennom vern. Gravåsen er den mest verneverdige delen av det foreslåtte området.

Norsk Ornitologisk forening ønsker at det største vernealternativet velges. Som grunnlag nevnes at en lang rekke fuglearter er knyttet til gammel barskog og at mange av disse stiller krav til store leveområder, spesielt hønsehauk og storfugl. Arter som tretåspett, granmeis, toppmeis og lavskrike vil også fremmes av det største alternativet.

Videre kommenterer Norsk Ornitologisk Forening verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern. Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandling med grunneierne. De mener også at det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Statnett mener at naturreservatet kommer forholdsvis tett innpå eksisterende ledning, men at avstanden likevel er stor nok for å unngå konflikt med fremtidige nettutbygginger.

Fylkeslandbruksstyret i Oppland ser helst at det største vernealternativet velges dersom det er mulig gjennom en frivillig prosess.

Fylkesmannens tilråding

I verneplanutkastet var området vist i tre alternativer der alt. 2 var det største og klart mest verneverdige. Det er nå inngått avtale med Øyer Almending om dette alternativet som da legges til grunn i det videre arbeidet.

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen og tilrår at Gardfesthaugen-Gravåsen naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til generelle kommentarer i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens og tilrår fredning av Gardfesthaugen-Gravåsen som naturreservat.

MDs tilråding

MD slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Gardfesthaugen-Gravåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Slåseterlia naturreservat, Øyer og Lillehammer kommuner, Oppland fylke.

Totalareal 1 660 daa, herav 814 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunn: Formålet med fredningen av Slåseterlia er den velutviklede gamle fjellgranskogen med et arts mangfold særpreget av flere kravfulle og truede sopp- og lavararter samt forekomster av urskogs nær granskog. Flere kravfulle og dels rødlistede arter blant vedboende sopp og knappenålslav er påvist. To steder forekommer engsamfunn med kravfulle og dels rødlistede engplanter. Området er representativt for humid fjellgranskog i regionen, og er regionalt verneverdig (**).

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser:

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Lysen.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statsnett, Statskog, Norges Naturvernforbund (NV, sentralt og lokalt), Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Norsk Ornitologisk forening (NOF, lokalt og sentralt), Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA, Øyer kommune, Øyer fjellstyre, Lillehammer kommune.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt med formål å restaurere naturverdier” som da kan innebære å skape sjiktning, framelske løvtrær eller lignende. Videre ønsker Naturvernforbundet at trær som av sikkerhetssyn må felles langs vegen, skal ligge i selve reservatet og ikke tas ut. De mener også at utvidelse av vegen ikke må foretas, og at det er viktig at det største alternativet vernes. Videre tilrår Naturvernforbundet at planlagt skiløype ikke må bli bygd innenfor verneforslaget. De oppfordrer også at et areal sør for området, som nå ikke er sendt på høring, tas inn i en verneprosess.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern.

Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig i forhandling med grunneierne. De mener også at det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Øyer kommune har ingen vesentlige merknader til vern av de to områdene i Øyer kommune, men forutsetter at det lar seg gjøre å framføre skiløype i Slåseterlia slik som vedtatt i kommunedelplan for Øyer sør. I brev fra Øyer kommune av 02.10.2007 har kommunen merknader til fylkesmannens tilråding når det gjelder dette punktet. I fylkesmannens tilråding er det foreslått å ta inn i forskriften at det etter søknad kan tillates etablering av nye stier og løyper. Kommunen er i tvil om denne formuleringen er tilfredsstillende som en garanti for at en slik løype kan etableres, og ber om at det tas inn et nytt punkt i § 4 i forskriften som lyder: ”Bestemmelsene i § 3 nr. 4 er ikke til hinder for at det kan kjøres maskinelle kjøretøyer for å preparere skiløyper i opparbeidede skiløyper”.

Fylkesmannens tilråding

Etter høringa ble det foretatt en befaring i området sammen med Øyer kommune, Øyer Allmenning og Øyer fjellstyre, for å se nærmere på eventuell framføring av ei skiløype. Fylkesmannen aksepterer behovet for ei skiløype som binder sammen løypenettet nede i bygda, Hafjell og løypenettet inne i fjellet. Det er ikke mulig å legge denne skiløypa utenfor det foreslåtte verneområdet. Den planlagte traséen som kommunen går inn for, vil gå innenfor verneforslaget over en strekning på ca. 600 m. Traséen går tvers gjennom en av verneområdets kjerneområder med gamle grantrær, mye læger og forekomst av rødlistearter. Ei skiløype i dette terrenget vil kreve tilrettelegging til traktorvegstandard med fyllinger, skjæringer og stikkrenner. Dette vil medføre

hogst/rydding og terrenginngrep som står i direkte konflikt med de store verneverdiene i denne delen av reservatet. Ei slik skiløype kan Fylkesmannen ikke gå inn for. Et alternativ til plassering av løypa er helt i nordvest, innenfor den nordvestre grensen av området i ca 100 m, og videre langs området vestre grense ned mot dalen, til stor del utenfor verneområdet. Selv om dette alternativet krever mer opparbeidning av terrenget enn kommunens forslag, gir det så pass mye mindre inngrep og konflikter i forhold til reservatets verneverdier at Fylkesmannen vil kunne tilrå dette alternativet. Det må derfor tas inn en bestemmelse i forskriften § 5 om tillatelse til opparbeidning av skiløype. Det er Fylkesmannens intensjon at ei skiløype etter det vestre alternativet og vist på kart kan tillates etter et eventuelt vern av området. Fylkesmannen har i tilleggsbrev til tilrådingen kommentert kravet fra Øyer kommune, og mener fylkesmannens tilråding er tilstrekkelig garanti for å kunne etablere skiløype gjennom området

De verneverdige arealene sør for verneforslaget er ikke aktuelle å vurdere i denne verneplanen men de kan bli vurdert seinere.

Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle og spesielle delen over og tilrår at Slåseterlia naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens vurdering av å ta inn en ny bestemmelse i forskriften som åpner for opparbeidning av skiløype gjennom området. DN aksepterer at en skiløype som binder sammen løypenettet i bygda og i fjellet må berøre verneområdet, og aksepterer at en slik trase etableres helt nordvest i området slik fylkesmannen tilrår. DN tilrår at dette tas inn under § 5 i forskriften, ut fra behovet for å ha en viss kontroll med omfanget av denne typen kjøring i et verneområde. Etter DNs vurdering er dette tilstrekkelig garanti for at etablering og preparering av skiløype gjennom området lar seg realisere i forhold til verneforskriften.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Slåseterlia som naturreservat.

MDs tilråding

MD slutter seg til DNs anbefalinger og tilrår at Slåseterlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Tretjerna naturreservat, Søndre Land kommune, Oppland fylke.

Totalareal 735 daa, herav 619 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Området har en særskilt betydning som naturskogsområde og som leveområde for mange sårbare sopparter. Det har i tillegg en viktig landskapsøkologisk funksjon som refugium for arter som ellers er hardt presset i landskapet. Andelen gammel naturskog er ganske høy, med viktige egenskaper knyttet til lite påvirket skogtilstand, bl.a. med et sjeldent fint utviklet blednings-naturskogspreget i kjerneområdene. Området har et ganske rikt mangfold av noe mindre kravstore naturskogsarter. Tretjerna har regional verneverdi (**).

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området.

Høringsuttalelser

Det er gjennomført felles høring for alle de seks områdene i Oppland fylke som foreslås fredet i denne tilrådingen. Høringsinstansene er listet opp foran under beskrivelsen av området Lysen.

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Statens vegvesen, Statsnett, Statskog, Norges Naturvernforbund (NV, sentralt og lokalt), Kommunenes sentralforbund (KS), Norsk institutt for skog og landskap, Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Norsk Ornitologisk forening (NOF, lokalt og sentralt), Forsvarsbygg, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog BA.

Forsvarsbygg har på vegne av Forsvaret en merknad til verneforskriftens forbud mot start og landing med luftfartøy. Dersom det i forbindelse med øvelser eller særskilte oppdrag skulle være behov for militær helikoptervirksomhet, ønsker Forsvarsbygg at forskriftene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å gi dispensasjon for dette til Forsvaret.

Norges Naturvernforbund anser at formuleringen i § 5 for alle områdene,

”Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til hogst av etablerte plantefelt”, er uheldig fordi den gir hjemmel til eventuell flatehogst. Det bør heller hete at det ”kan gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt med formål å restaurere naturverdier” som da kan innebære å skape sjiktning, framske løvtrær eller lignende.

Naturvernforbundet bemerker at kun deler av kjerneområdet er med i verneforslaget.

Norsk Ornitologisk Forening kommenterer verneforskriftene med at eventuell hogst i etablerte plantefelt må foregå etter godkjent skjøtselsplan og der målsettingen må være å tilbakeføre plantefeltene til en mer naturlig og flersjiktet skogtype.

Viken Skog BA ser gjerne at behandlingstiden går ned for verneprosesser knyttet til frivillig vern.

Oppland Bonde- og småbrukarlag ser det som svært viktig at erstatningsordninger som makeskifte prioriteres der det er mulig. De mener også at det er viktig å finne gode og varige løsninger på bruk av veger og stier hva gjelder transport av tømmer og beitedyr.

Fylkesmannens tilråding

Det største og viktigste kjerneområdet er i sin helhet med innenfor verneforslaget. En mindre del av et annet og ikke fullt så viktig kjerneområde er i samråd med grunneier ikke tatt med. Dette reduserer verneverdiene noe, men ikke så mye at vern som naturreservat blir uaktuelt. Fylkesmannen viser til kommentarene om forskriften gitt under den generelle delen og tilrår at Tretjerna naturreservat blir opprettet i tråd med vedlagte forslag til fredningsforskrift og kart med grenser.

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser til de generelle kommentarene i kap. 9 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Tretjerna som naturreservat.

MDs tilråding

MD viser til at verneforslaget omfatter ca 735 dekar, mens de naturfaglige registreringene har avgrenset et verneverdig område på ca 1189 dekar. Blant annet er deler av et kjerneområde for biologisk mangfold ikke omfattet av tilbudet om vern. En mer omfattende avgrensning ville vært gunstig, også fordi området er relativt lite. Det er derfor ønskelig om man på sikt kan arbeide for en utvidelse av verneområdet.

MD slutter seg for øvrig til DN's anbefalinger og tilrår at Tretjerna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Murudalen naturreservat, Bjugn kommune i Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal 1460 daa, herav 324 daa produktiv skog.

Spesielt om området Murudalen

Området Murudalen var opprinnelig en del av vernesaken som ble vedtatt 2.11.2007, men vern av området ble utsatt i påvente av avklaringer med Landbruks- og matdepartementet vedrørende bestemmelser i verneforskriften. For generelle merknader som kan ha relevans for området Murudalen henvises til foredrag til kongelig resolusjon for verneplan for skog, vedtatt 2.11.2007. Merknader spesifikt knyttet til området Murudalen er gjengitt nedenfor.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er en relativt intakt bekkedal med naturlig avgrensning. Forekomsten av rikskog er sjelden god, og her finnes også varmekjære elementer som hassel i nedre del av Murudalen. Gran av grove dimensjoner er også et verdifullt element, samt også læger med grove dimensjoner. Sentrale lavarter som gullprikklav mangler riktignok, noe som gjør at den faller litt på siden av den typiske kystgranskogen og må betraktes som en spesial-lokalitet. Området representerer et viktig referanseområde hvor stormfelling trolig er en viktig dynamisk faktor.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog. Fredningen tar sikte på å bevare en skogdal med kystgranskog med rik lavflora på særlig rik skogmark med innslag av bl.a. hassel og hvor vindfelling er en viktig dynamisk faktor. Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

En traktorvei går inn i området. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren.

Sammendrag av høringsuttalelser

Lokal høring:

Bjugn IL ser positivt på verneforslaget i Murudalen, men har kommentarer til forskriften. Det er to grupper i idrettslaget som har interesser i området, ski og orientering. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren. Dette er ei populær løype som brukes av mange. Orienteringsgruppa har to kart som området berører. Det arrangeres turorientering (ca. 50-100 personer) på kartene og fra tid til annen trening (maksimalt 25-30 personer) og løp (ca. 100 deltakere). Det foreslås at § 3 punkt 5 flyttes under § 4, da oppkjøring av skiløype i en eksisterende trase ikke medfører endringer i vegetasjonen og da ferdselen er så begrenset at den ikke vil være til vesentlig sjenanse for dyrelivet. De ønsker at det føyes til et punkt under § 4 hvor det gis tillatelse til tur-orientering og fortrinnsvis også orienteringstrening uten forutgående søknad. Dersom dette er vanskelig kan et punkt om dette tas inn i § 5 (eller dekkes dette av § 5 punkt 5?).

Bjugn kommune, hovedutvalg for anlegg, drift og arealbruk har følgende merknad til forskriften: "Merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper nord og øst i området med beltekjøretøy (pkt. 3) flyttes fra § 5 "Eventuelle unntak etter søknad" til § 4 "Generelle unntak".

Sør-Trøndelag Orienteringskrets er positive til verneforslaget, men har noen kommentarer. Orienteringsgruppene i Bjugn IL og Yrjar IL har aktivitet i området Murudalen som de ønsker å opprettholde i fremtiden. De ber derfor om at et vern ikke er til hinder for tur-orientering, trening og løp, da dette er ikke er aktiviteter som setter varige spor eller gir inngrep som endrer naturen eller naturmiljøet. Det anbefales et tillegg til § 4 som gir tillatelse til turorientering, treninger og løp i Murudalen. Orienteringsløp under en viss størrelse, eks. under 300 løpere, bør kunne arrangeres uten søknad, så lenge samlingsplass, start og mål legges utenfor området.

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag ba i innspill til kunngjøringen om at det ble tatt inn et punkt under § 4 om at bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift er tillatt. Det påpekes at selv om Murudalen ligger utenfor reinbeiteområdet, vil rein kunne trekke inn i området. Det vil da være i alles interesse at slik rein raskt og effektivt kan hentes tilbake til lovlig reinbeiteområde. Bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift bes derfor også tatt inn i § 4 i forskriften.

WWF-Midt-Norge er svært positive til verneforslaget. Verneforslagene vil bidra til å bedre ta vare på den spesielle skogtypen som kystregnskogene er. Det er viktig å holde god kontroll ved bruk av terrenggående kjøretøy ved uttransport av felt storvilt fra områdene, da dette kan påføre skade på naturen. Det må generelt kontrolleres at gjeldende lover for motorisert ferdsel blir overholdt.

Tilrettelegging i form av rydding og merking av stier, skiløyper, gapahuker og informasjonstavle kan innfris etter søknad, men det må tas hensyn til naturmiljøet ved slik tilrettelegging.

Statens vegvesen region Midt har ingen merknader til verneforslagene.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag slutter seg enstemmig til landbruksdirektørens konklusjoner, som følger: Landbruksdirektøren mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konfliktene med vern av skog etter naturvernloven. Det er derfor positivt at det nå fremmes verneforslag etter denne ordningen. Landbruksdirektøren mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag.

Landbruksdirektøren har ikke merknader til forslag om Murudalen naturreservat i Bjugn.

Sentral høring:

Bergvesenet, Forsvarsbvgg og Oljedirektoratet har ingen merknader.

Universitetet for Miljø og Biovitenskap har ikke kapasitet til å avgi høringsuttalelse til en slik mindre, lokal vernesak.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av reservatene. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavarter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verna arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet. De viser til at Murudalen først er beskrevet i Økoforsk rapport 1988:8 og ikke i 1994, slik det står i høringsdokumentene. Formålsparagrafen for Murudalen bør gjenspeile at det der finnes mye lågurtgranskog på kalkpåvirka mark, i tillegg til at kvaliteten knyttet til boreal regnskog. I § 3 er det en nyanseforskjell i formuleringer omkring fredning av vegetasjonen i de to reservater. Om det her er reelle forskjeller, bør dette forklares.

I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes.

I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke skal settes "varige spor". Dette kravet bør også tas med for Murudalen, da dette gjør et slikt unntak generelt akseptabelt. Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje.

I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Fylkesmannens tilråding:

Generelt

Bjugn IL, Sør-Trøndelag orienteringskrets, WWF Midt-Norge er generelt positive til forslagene. Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konfliktene med vern av skog etter naturvernloven. Det er derfor positivt at det nå fremmes verneforslag etter denne ordningen. De mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag. De har ikke merknader til forslag om Murudalen naturreservat i Bjugn.

Statens vegvesen region midt har ingen merknader til verneforslagene.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av de nevnte reservater. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavarter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verna arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet. De viser til at Murudalen først er beskrevet i Økoforsk rapport 1988:8 og ikke i 1994, slik det står i høringsdokumentene.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Det er riktig som Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag sier at de skogbruksfaglige sider ved verneforslaget kunne vært bedre belyst, og en tar dette til etterretning i forhold til senere verneforslag innenfor ordningen frivillig vern. Fylkesmannen ser klart dilemmaet i forhold til ulike høringsparter når det gjelder å se sammenhengen mellom de små "vernepakker" som nå gjerne kjøres og gjennomføring av nasjonal vernepolitikk for vern av skog. Dette formidles herved til overordna myndigheter, da Fylkesmannen her utfører oppdrag innenfor de retningslinjer og politiske rammer som foreligger.

Vernebestemmelsene

Generelt for Murudalen og Høydalmoan:

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at det i § 3 er det en nyanseforskjell i formuleringer omkring fredning av vegetasjonen i de to reservater. Om det her er reelle forskjeller, bør dette forklares. I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes. Særlig for lokaliteten Høydalmoan er det relativt mange unntak. Det forutsettes at de unntaka som det åpnes for ikke bidrar til at denne lokaliteten ikke kan restaureres tilbake til mer "naturlig" kystgranskog. I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltetkjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke

skal settes "varige spor". Dette kravet bør også tas med for Murudalen, da dette gjør et slikt unntak generelt akseptabelt. Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje. I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Når det gjelder fredning av vegetasjon skal ordlyden i de to reservater være like, og lyde: "Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse." Dette vil bli rettet opp i forskriften for Murudalen. De verneområder som nå fremmes på privat grunn er ofte mer påvirket av ulike inngrep som veier og bygninger, noe som da gjerne i neste omgang bidrar til å øke brukerinteressene knyttet til områdene. Resultatet blir at lista over aktuelle unntak blir lengre i forhold til verneområder i mer urørte områder. Grunneierne ser gjerne også at deres ulike behov blir fanget opp gjennom forskriften på en god måte, noe som bidrar til at den framtidige forvaltningen blir mer forutsigbar for dem. Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet om at det i områder med mange brukerinteresser bør utarbeides en forvaltningsplan, og dette bør eksempelvis gjøres for Høydalmoan. Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet i at ordlyden når det gjelder utfrakt av felt storvilt bør være den samme i de to reservatene, og at en da velger Murudalen-varianten, hvor det kreves bruk av "lett motorisert terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Når det gjelder beiting, vil det være mulig å regulere denne gjennom en egen forskrift gitt av DN, dersom det skulle oppstå et særskilt behov for det. Pr. i dag anses ikke dette å være noe problem i de aktuelle områdene.

Murudalen

Bjugn IL opplyser at det er to grupper i idrettslaget som har interesser i området, ski og orientering. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren. Dette er ei populær løype som brukes av mange. Orienteringsgruppa har to kart som området berører. Det arrangeres turorientering (ca. 50-100 personer) på kartene og frå tid til annen trening (maksimalt 25-30 personer) og løp (ca. 100 deltakere). Det foreslås at § 3 punkt 5 flyttes under § 4, da oppkjøring av skiløype i en eksisterende trase ikke medfører endringer i vegetasjonen og da ferdselen er så begrenset at den ikke vil være til vesentlig sjenanse for dyrelivet. De ønsker at det føyes til et punkt under § 4 hvor det gis tillatelse til tur-orientering og fortrinnsvis også orienteringstrening uten forutgående søknad. Dersom dette er vanskelig kan et punkt om dette tas inn i § 5 (eller dekkes dette av § 5 punkt 5?).

Bjugn kommune, hovedutvalg for anlegg, drift og arealbruk har følgende merknad til forskrift for Murudalen naturreservat: "Merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper nord og øst i området med beltekjøretøy (pkt. 3) flyttes fra § 5 til § 4.

Sør-Trøndelag Orienteringskrets opplyser at orienteringsgruppene i Bjugn IL og Yrjar IL har aktivitet i området Murudalen som de ønsker å opprettholde i fremtiden. De ber derfor om at et vern ikke er til hinder for tur-orientering, trening og løp, da dette er ikke er aktiviteter som setter varige spor eller gir inngrep som endrer naturen eller naturmiljøet. Det anbefales et tillegg til § 4 som gir tillatelse til tur-orientering, treninger og løp i Murudalen. Orienteringsløp under en viss størrelse, eks. under 300 løpere, bør kunne arrangeres uten søknad, så lenge samlingsplass, start og mål legges utenfor området.

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag ba i innspill til kunngjøringen om at det for begge områdene ble tatt inn et punkt under § 4 om at bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift er tillatt. Dette er bare tatt til følge for Høydalmoan. Det påpekes at selv om Murudalen ligger utenfor reinbeiteområdet, vil rein kunne trekke inn i området. Det vil da være i alles interesse at slik rein raskt og effektivt kan hentes tilbake til lovlig reinbeiteområde. Bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift bes derfor også tatt inn i § 4 i forskriften for Murudalen naturreservat.

NTNU Vitenskapsmuseet mener formålsparagrafen for Murudalen bør gjenspeile at det der finnes mye lågurtgranskog på kalkpåvirka mark, i tillegg til at kvaliteten knyttet til boreal regnskog.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Formålsparagrafen for Murudalen nevner særlig rik skogsmark med innslag av bl.a. hassel, og dette er ment å skulle fange opp det som NTNU Vitenskapsmuseet her peker på. For på en bedre måte å fange opp denne kvaliteten foreslås siste setning i formålsparagrafen erstattet med: "Fredningen tar

sikte på å bevare en skogdal med kystgranskog med rik lavflora, forekomster av lågurtgranskog på kalkrik mark, rik skogsmark med bla. hassel, og hvor vindfelling er en viktig dynamisk faktor." At eksisterende skiløyper etter søknad kan kjøres opp i Murudalen naturreservat er et signal om at dette innenfor visse rammer vil bli tillatt. For bedre påregnelighet kan også en slik tillatelse gjøres flerårig. Det kan av hensyn til naturmiljøet være aktuelt å sette visse vilkår til en slik tillatelse, for eksempel type kjøretøy, omfang av vegetasjonsrydding langs løypene rammer for omfang og periode for oppkjøring av løypene, krav om justering av løypetraseene m.m. Hvis denne bestemmelsen flyttes til § 4, generelle unntak, har ikke forvaltningsmyndigheten noen styringsmulighet over denne aktiviteten. En slik flytting anbefales derfor ikke.

Orienteringsløp kan medføre slitasje på slitasjesvake vegetasjonstyper og det kan medføre forstyrrelse på vilt, hvor hekkeplasser for sårbare fuglearter og kalvingsplasser for hjortevilt kan være særlig utsatt. Det kan derfor være behov for å styre omfang (i forhold til antall løp og antall deltakere) av løp i reservatet, samt også når og hvor løp foregår. Tillatelse til orienteringsløp kan gis med hjemmel i forskriftens § 5. Det er generelt ønskelig at orienteringsløp legges utenom naturreservater, men det kan aksepteres at deler av enkelte løp år om annet kan berøre naturreservatet, herunder også at det kan plasseres poster i reservatet. Tillatelse til orientering kan både gjelde trening, turorientering og konkurranser. Av hensyn til å kunne styre orienteringssporten i forhold til effekter på naturmiljøet vil Fylkesmannen frarå at slik aktivitet flyttes over i forskriftens § 5. I et samarbeid mellom orienteringssporten og forvaltningsmyndigheten vil en tro at det vil være mulig å komme fram til løsninger som begge parter finner akseptable, idet omfanget av orienteringsaktiviteter beskrives som å være av relativt beskjedent omfang i området.

Fylkesmannen tok inn reindriftas bruk av snøscooter i forskriftens § 4 for Høydalmoan naturreservat, da dette området ligger innenfor reinbeitedistrikt. I høringsforslaget valgte en i samråd med grunneierne ikke å ta inn dette tilsvarende i Murudalen naturreservat, da dette ligger utenom reinbeitedistriktet. Vi forstår at det hender at rein kommer utenfor reinbeitedistriktet og at de da bør kunne hentes tilbake ved hjelp av snøscooter. Fylkesmannen har forståelse for dette behovet, og vil foreslå at slik kjøring hjemles i forskriften for Murudalen. I og med at slik kjøring bare skal skje unntaksvis, finner en det rimelig at det gis melding til forvaltningsmyndigheten om slik kjøring. Det foreslås dermed et nytt punkt under forskriftens § 4, med følgende ordlyd: "Bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein. Det skal gis beskjed om kjøringen til forvaltningsmyndigheten i forkant, eller umiddelbart etter at kjøringen har funnet sted om det ikke er mulig å gi beskjed i forkant. "

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN støtter den foreslåtte endringen i formålsbeskrivelsen av verneområdet.

Når det gjelder spørsmål knyttet til oppkjøring av skiløyper og bruk av området til orienteringssport, støtter Direktoratet de vurderinger fylkesmannen gjør av dette.

Når det gjelder innspillet fra reindriftsforvaltningen om at forskriften skal tillate bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein, har fylkesmannen i sin oversendelse til DN endret sin tilråding på dette punktet. I oversendelsesbrevet heter det: " Fylkesmannen tok inn reindriftnas bruk av snøscooter i forskriftens § 4 for Høydalmoan naturreservat, da dette området ligger innenfor reinbeitedistrikt. I høringsforslaget valgte en i samråd med grunneierne ikke å ta inn dette tilsvarende i Murudalen naturreservat, da dette ligger utenom reinbeitedistriktet. Vi forstår på uttalelsen fra reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag at det hender at rein kommer utenfor reinbeitedistriktet og at de da bør kunne hentes tilbake ved hjelp av snøscooter. Fylkesmannen har forståelse for dette behovet, og har i vedlagte oppsummering og kommentarer/anbefalinger foreslått at slik kjøring hjemles i forskriften for Murudalen. Utkast til dette brev, samt oppsummeringen av høringen, er oversendt Allskog for gjennomsyn og kommentarer og i brev av 1.3.2007 kommer Allskog med merknader til fylkesmannens oppsummering. Deres hovedmerknad går på forskriften for Murudalen, der det kreves at punktet om uthenting av rein blir tatt ut av forskriften, da dette er utenom reinbeitedistriktet. I og med at det her dreier seg om frivillig vern, finner Fylkesmannen derfor at dette forslaget til endring av forskriften for Murudalen må utgå. I tilfelle det skulle oppstå behov for henting av rein i reservatet, blir det å behandle etter forskriftens § 6, unntak i særlige tilfeller. DN støtter fylkesmannens tilråding om dette, da Murudalen ligger utenfor reinbeitedistriktet.

DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Murudalen som naturreservat.

MDs tilråding

Området Murudalen ble tatt ut av vernesaken som ble vedtatt 2.11.2006 på grunn av behov for avklaring mellom MD og Landbruks- og matdepartementet vedrørende reindriftens bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein som evt. er kommet utenfor reinbeitedistriktets grenser og inn i det foreslåtte Murudalen naturreservat.

Det foreslås at det i verneforskriftenes § 5 åpnes for bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein som er kommet utenfor reinbeitedistriktets grenser, med sikte på å gjenopprette en lovlig tilstand ved at reinen bringes tilbake til reinbeitedistriktet. Det bør legges opp til en praksis med flerårige tillatelser på gitte vilkår.

MD slutter seg for øvrig til DN's anbefalinger og tilrår at Murudalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Strengivatnet naturreservat (utvidelse), Brønnøy kommune, Nordland fylke.

Utvidelsesareal 561 daa, hvorav 470 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2249 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag: Lokaliteten Strengivatnet ligger på sørvestsiden av Strengevatnet, ca 4 km sørøst for Hommelstø. Det meste av lokaliteten ble vernet i 2006. Like etter vernevedtak kom det tilbud om vern av resterende del av lokaliteten.

Lokaliteten er en av de viktigste boreale regnskogslokalitetene i Midt-Norge. Området skiller seg ut fra andre boreale regnskogsområder ved å ligge dels høyere, åpnere, fattigere og i eldre, mindre påvirket skog enn det som er registrert tidligere. Området har rike forekomster av granfylltav og også gode forekomster av andre lavarter. Området er vurdert som et typeområde for boreal regnskog.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som boreal kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et større område med gammel og ung granskog, og bl.a. forekomster av granfylltav, og en rekke andre rødlistede lavarter.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus: Området er vist som landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Tekniske inngrep: Deler av området er påvirket av tidligere plukkhogster.

Høringsuttalelser:

Lokale høringsinstanser:

Grunneiere, Brønnøy kommune, Nordland fylkeskommune, Forsvarsbygg, Forsvarskommando Nord-Norge, Sør-Hålogaland HV-distrikt 14, NVE Region Midt-Norge, Helgelandskraft AS, Statkraft Region Nord-Norge, Statnett SF, Driftskontoret, Telenor, NetCom, Rana museum Naturhistorisk avdeling, Kommunenes Sentralforbund Nordland, Næringslivets Hovedorganisasjon, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Områdestyret Nordland reinbeiteområde, Sametinget Miljø- og kulturvernavdelingen, Sametinget Distriktskontoret for sørsameområdet, Samisk kultursenter i Hattfjelldal, Nordland Reindriftssamers Fylkeslag, Nordland Bondelag, Brønnøy Bondelag, Nordland Bonde- og Småbrukarlag, Velfjord Landbrukslag, Skogeierforeninga Nord, Velfjord og Sømna skogeierlag, FNF Nordland, Brønnøysund og omegn turistforening,

Brurskanken Turlag, NJFF Nordland, Brønnøy JFF, Vassbygda JFF, Velfjord friluftsliv- og Fiskeforening, Naturvernforbundet i Nordland, NOF avd. Nordland, NOF - Rana lokallag, Norsk Zoologisk Forening avd. Rana.

Sentrale høringsinstanser:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statens namnekonulentar for Midt-Noreg, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Norsk Biologforening, Sabima, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Skogforsk, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Ved fristens utløp har det kommet inn høringsuttalelser fra Bergvesenet, Statens vegvesen, Statnett og Norsk institutt for skog og landskap samt Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo. Nordland fylkeskommune har pr. telefon underrettet om at saken vil bli behandlet av Fylkesrådet 29.10.07. Uttalelsen vil bli ettersendt direkte til DN og MD.

Bergvesenet, Statens vegvesen, Statnett og Norsk institutt for skog og landskap har ingen merknader til forslaget.

Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo ser på generelt grunnlag svært positivt på fredning av levedyktige forekomster av boreal regnskog i Norge. Påpeker at naturtypen huser en rekke sjeldne og rødlistede arter, særlig epifyttiske laver, og at Norge har hovedforekomsten av boreal regnskog i Europas og dermed et internasjonalt ansvar for å ta vare på naturtypen.

Fylkesmannens tilråding

Høringsuttalelsene som foreligger innen høringsfristen har enten ingen innvendinger eller underbygger verdien av å frede viktig boreal regnskog. Høringen tilsier etter fylkesmannens vurdering ikke behov for endringer av utvidelsesforslaget eller endringer av forskriften. Fylkesmannen tilrår at naturreservatet utvides i hht. høringsforslaget. Fylkesmannen tilrår at den tidligere vedtatte forskriften opprettholdes.

Høringsuttalelser innkommet etter høringsfristen:

Fylkesmannen har i brev av 7.11.2006 oversendt til DN og MD ytterligere høringsuttalelser som er mottatt etter den gitte uttalefrist. Uttalelsene oppsummeres:

Den Norske Turistforening ønsker ikke unødvendige begrensninger for friluftslivet og anmoder om at forskriften åpner for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper, samt mulighet for å søke om tillatelse for ulike friluftslivstiltak.

Velfjord & Sømna skogeierlag har kommentarer til forskriftsutformingen vedrørende skjøtsel og hogst i etablerte felt med plantet skog.

Norges Naturvernforbund støtter forslaget om utvidelse, og ber om en presisering av forskriftens § 5 b slik at hogst og skjøtsel av plantefelt kun må tillates for å bedre forholdene for regnskogsartene.

Sametinget har ingen merknader og ser ikke behov for ny konsultasjon pga. utvidelsesforslaget.

Forsvarsbygg ber om at forskriften ikke blir til hinder for øving med Forsvarets helikoptre.

Reindriftsforvaltningen Nordland påpeker bl.a. at reindriftens helikopterflygning bør overføres fra forskriftens § 5 (unntak etter søknad) til § 4 (generelle unntak) da behovet for gjeting er vanskelig å planlegge. Påpeker også at reindriften har behov for å kunne ta kvist for bålpyring og for bruk av barmarkskjøretøy i forbindelse med flytting og samling av rein.

Fylkesmannen viser blant annet til at uttalelsene som er innkommet etter høringsfristen dreier seg om utformingen av fredningsforskriften for utvidelsesforslaget. Det foreligger imidlertid inngåtte avtaler mellom grunneierne og miljøvernmyndighetene som også omfatter innholdet i forskriften. De nå foreslåtte endringer av den allerede vedtatte forskriften er etter Fylkesmannens vurdering av en slik karakter at det vil betinge nye forhandlinger med samtlige berørte grunneiere. Det bør foreligge meget tungveiende grunner for at man skal gå inn i nye forhandlinger om revisjon av vilkårene i saker vedrørende frivillig fredning. Fylkesmannen mener at gjeldende forskrift er tilfredsstillende, og tilrår at den vedtatte fredningsforskrift for Strengivatnet naturreservat opprettholdes med de justeringer som fremgår av Fylkesmannens tilråding i brev av 17.10.07.

DNs tilråding

DN slutter seg til fylkesmannens tilråding om utvidelse av Strengivatnet naturreservat. Samtidig tilrås at eksisterende vernevedtak for Strengivatnet naturreservat oppheves.

DN slutter seg også til fylkesmannens tilråding av 7.11.07 når det gjelder de uttalelsene som er kommet etter høringsfristens utløp. Strengivatnet naturreservat ble opprettet i 2006, og det er ikke behov for endring i eksisterende verneforskrift. Dette er bakgrunnen for at forslaget om utvidelse kun omfatter forslag til grenseendring og ikke endringer i eksisterende forskrift ut over justering av areal og berørte eiendommer.

MDs tilråding

Fylkeskommunen har i e-post av 13.11.07 oversendt forsinket høringsuttalelse til Fylkesmannen i Nordland, som 14.11. har oversendt denne til MD. Det framgår her at Fylkesrådet i vedtak 6.11.07 er positive til at frivillig vern kan bidra til å oppfylle den politiske målsettingen for skogvernet, og at man ikkje har merknader til at Strengivatnet naturreservat utvides. Fylkesrådet viser til at det gjennom forskrift er viktig å ivareta andre interesser i området selv om det er oppnådd enighet i forhold til grunneier, og det forutsettes at fredningen ikke medfører restriksjoner på utnytting av tilliggende områder. Det kreves at gjennomføringa av skogvernet på Helgeland både på statens og på privat grunn sees i sammenheng, og at konsekvensene ved vern av Strengivatnet naturreservat tas med i en helhetsvurdering.

MD viser til merknadene over i kap. 9 og 10. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Strengivatnet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Samtidig tilrås oppheving av forskrift 22. desember 2006 nr. 1622 om verneplan for skog, vedlegg 1, Strengivatnet naturreservat, Brønnøy kommune, Nordland.

Miljøverndepartementet

tilråd:

Forskrift om verneplan for skog fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 12).